



1975 • ՀԵԼՍԻԿԻԿՅԱՆ ԵԶՐԱՓՈԿԻՉ ԱԿՏ • 2015





**Սույն հրատարակությունը պատրաստված է Հելսինկյան
Եզրափակիչ ակտի՝ ԵԱՀԿ-ի հիմնարար փաստաթղթի
ստորագրման քառասուն ամյակի կապակցությամբ:**

© ԵԱՀԿ

Բովանդակություն

Ուղերձներ	4-7
Յելսինկյան Եզրափակիչ ակտի մասին.....	8
Յելսինկի «Դեկալոգ»	9
ԵԱՀԿ-ի մասին.....	10
ԵԱՀԿ-ի ուղղությունների մասին.....	11
ԵԱՀԿ-ի գործունեության մասին	12-13
ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակի գործունեության հիմնական ուղղությունները	14-15
ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակի մասին.....	16
ԵԱՀԿ-ի մասնակից պետությունները	17
Յետաքրքիր փաստեր	18



Եղվարդ Նալբանդյան

Հայաստանի Հանրապետության Արտաքին գործերի նախարար

Այս տարի նշվում են կարևոր տարեկաներ՝ Հայոց ցեղասպանության հարյուրամյակը, Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ավարտի 70-ամյակը և Հելսինկի Եզրափակիչ ակտի ստորագրման 40-ամյակը։ Այս իրադարձությունները ոչ միայն ծևավորել են մեր անցյալը, այլև ուղղորդել են մեզ ԵԱՀԿ տարածաշրջանում բաժանարար գծերից, պատերազմներից և ցեղասպանություններից գերծ համապարփակ, համագործակցային և անբաժանելի անվտանգության համայնք ստեղծելու մեր ջանքերում։ ՄԱԿ-ի Կանոնադրությունում ամրագրված միջազգային իրավունքի հիմնարար նորմերի և սկզբունքների ու Հելսինկի Եզրափակիչ ակտում տեղ գտած ԵԱՀԿ երեք հարթությունների համընդհանուր հանձնառությունների անշեղ իրագործումը հանդիսանում է խաղաղության և անվտանգության ապահովման հիմնական նախապայման։ Այսպիսի սկզբունքներ, ինչպիսիք են պետությունների միջև համագործակցությունը, ժողովուրդների իրավահավասարությունը և ինքնորոշման իրավունքը, գույնում են Եվրոպայում խաղաղ համակեցության հիմքում։ Դրանք անցել են ժամանակի փորձությունը ու արդյունավետորեն գործել և՝ խաղաղ վերափոխման, և՝ ճգնաժամային իրավիճակներում։ Հայաստանը բարձր է գնահատում ԵԱՀԿ-ում առկա համագործակցությունն անվտանգության ոլորտում անհրաժեշտ բարեփոխումների, տնտեսական և քնապահպանական ծրագրերի իրականացման, ինչպես նաև մարդու իրավունքների հանդեպ հարգանքի ամրապնդման գործում։ Այս տեսանկյունից ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակը, որը Հարավային Կովկասում ԵԱՀԿ միակ լիարժեք գրասենյակն է, շարունակում է մայլ մեր կարևոր գործընկերը։



Համբերտոն Զաներ

ԵԱՀԿ գլխավոր քարտուղար

Մեզ հարկավոր է հասկանալ, որ մենք արագորեն փոփոխվող աշխարհում ենք ապրում, որը լի է անվտանգության ավելի բարդացող մարտահրավերներով, ուստի անհրաժեշտ է անել ամեն ինչ, որպեսզի եղած տարածայնությունները չհեռացնեն մեզ ավելի խոշորամասշտաբ, ավելի գլոբալ և անդրազգային մարտահրավերների լուծման վրա միասին աշխատելուց, որովք ներգործում են մեր քաղաքացիների և բոլոր մամնակից պետությունների վրա առանց բացառության: Հետադարձ հայացք նետելով՝ պետք է ոգեշնչվել այն առաջնորդներից, ովքեր, չնայած ժամանակի խիստ հակասություններին, մշակեցին մի տեսլական և մեզ արդեն քառասուն տարի ծառայող անվտանգության համակարգի հիմնադրման համարձակություն ցուցաբերեցին, որը սակայն, այսօր վտանգված է: Խոսելով անձնական իմ կործանչ՝ հավատած եմ, որ բոլորս կկարողանանք շանք գործադրել, որպեսզի ետ նայելով ոգեշնչում գտնենք և առաջ շարժվենք նոր հաստատակամությամբ:



**Հետպահ Անդրեյ Սորոկին
ԵԱՀԿ Երևանյան գրասենյակի ղեկավար**

Հելսինկյան Եզրափակիչ ակտով Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության կազմակերպության հիմնաբարն է: Նրա ղեկավարը կամ տասը սկզբունքներն ուղղորդում են ինչպես մասնակից պետությունների, այսպես էլ նրանց և նրանց քաղաքացիների միջև փոխհարաբերությունները: Եզրափակիչ ակտով գերազանցեց անվտանգության ավանդական ռազմական երաշխիքները՝ ներառելով տնտեսական զարգացումը, շրջակա միջավայրին առնչվող խնդիրները, մշակութային հարցերը և մարդու իրավունքները անվտանգության մեջ ընդհանուր համապարփակ հայեցակարգի մեջ: Այս, ինչ ձեռք բերվեց Հելսինկիում քառասուն տարի առաջ, համագործակցության հաղթանակ էր: ԵԱՀԿ-ի շնորհիվ քաղաքական շարունակական երկխոսությունն ու երկրների միջև փոխհամագործակցությունը դարձան իրականություն: ԵԱՀԿ-ն հասդիսանում է այն հարթակը, որտեղ պետությունները ջանք են գործադրում կիսելու նույն արժեքները՝ կայունություն, բարօրություն և ժողովրդավարություն: ԵԱՀԿ պետությունների թվում Հայաստանը բարձր հեղինակություն ունի և սերտորեն ներգրավված է կազմակերպության բոլոր միջոցառումներում: Տասնինգ տարի առաջ ԵԱՀԿ Երևանյան գրասենյակի հիմնադրումը նոր խթան հանդիսացավ ԵԱՀԿ շրջանակներում Հայաստանի համագործակցության համար: Իր գոյության ողջ ընթացքում գրասենյակն օժանդակել է Հայաստանի կառավարությանն ու քաղաքացիական հասարակությանը երկրում օրենսդրական բարեփոխումներին, կարողությունների զարգացմանը և ժողովրդավարական հաստատությունների ու գործընթացների բարելավմանը:



Դեսպան Արման Կիրակոսյան

ԵԱՀԿ-ում Հայաստանի Հանրապետության մշտական ներկայացուցության ղեկավար

Զարահատուն տարի առաջ Վանկուվերից մինչև Վլադիվոստոկ ընկած տարածաշրջանի պետությունների ղեկավարները Յելսինկիում մեկնարկ տվեցին Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության համապարփակ համակարգի հիմնադրման պատմական գործընթացին: Արևելքի և Արևմուտքի պետությունները պարտավորվեցին Երկիխոսության մեջ մտնել, հանուն վստահության ամրապնդման և առճակատումից համագործակցության ու խաղաղության անցման:

1992թ. Հայաստանի Հանրապետությունը դարձավ ԵԱՀԽ/ԵԱՀԿ մասնակից պետություն: Վյու շրջանից ի վեր, Հայաստանի և ԵԱՀԿ միջև համագործակցությունը հասել է բարձր մակարդակի: Հայաստանն իր նպաստու է ունեցել ԵԱՀԿ զարգացմանը և ռազմաքաղաքական, տնտեսական-քսապահպանական ու մարդկային հարթություններում դրա կարողությունների, ինչպես և հակամարտություններին ու ճգնաժամերին արձագանքի գործում կազմակերպության ներուժի ամրապնդմանը:

Հայաստանի կառավարությունը հավատարիմ է ԵԱՀԿ և Երևանում դրա գրասենյակի հետ համագործակցության շարունակմանը՝ անվտանգությանը նպաստելու և Հայաստանի ժողովրդավարացման ու կայուն զարգացման գործում հետագա առաջընթացն ապահովելու նպատակով:

ՀԵԼՍԻՆԿՅԱՆ ԵԳՐԱՎԻԱԿԻՑ ԱԿՏԻ ՄԱՍԻՆ



Քառասուն տարի
առաջ Հելսինկիում
աշխարհի առաջնորդները
հանդիպեցին, որպեսզի
ստորագրեն մի եղակի
փաստաթուղթ, որը հեղափոխեց
բազմակողմ անվտանգության
մասին եղած բոլոր
պատկերացումները:

Հելսինկյան Եգրավիակիչ
ակտը հակամարտության
շուրջ համագործակցության
պատմական հաղթանակ էր, որ
կապեց Արևելքը Արևմուտքին և
ազգարարեց Սառը պատերազմն
ավարտող նոր փուլ։ Այսօր այն
շարունակում է մնալ ԵԱՀԿ-ի ամբողջ
աշխատանքը ուղղորդող փաստաթուղթ։

Զախից աջ՝ Գերմանիայի դաշնային հանրապետության կանցլեր Յելմուտ Շմիդտը, Գերմանիայի Սոցիալիստական միություն կուսակցության առաջին քարտուղար Էրիխ Խոնեբերը, ԱՄՆ նախագահ Ջերալդ Ֆորդը, Ավստրիայի կանցլեր Բրունու Կրեյսկին, 1 օգոստոսի 1975թ.: (Բունդեսարխիվ/Յորսթ Շտուլը)



Արևելքը հանդիպում է Արևմուտքին՝ ԱՄՆ նախագահ Ջերալդ Ֆորդը և ԽՍՀՄ գերագույն քարտուղար Լեռնիդ Բրեժնևը՝ թարգմանիչ Վիկտոր Սովոտորկու, Հելսինկի, 1975թ.: Նրանց կողքին են պետքարտուղար Յենրի Թիսինչերը՝ ծախից, և արտգործնախարար Անդրեյ Գրոբիկոն՝ աշից։ (Ջերալդ Ֆորդի անվան գրադարան)



ԵԱՀԿ-ի մասին



մասնակից բոլոր երկրներն օժտված են իրավահավասար կարգավիճակով, իսկ որոշումները ընդունվում են կոնսենսուսի՝ ընդհանուր համաձայնության սկզբունքով և ունեն քաղաքական ուժ, իրավականորեն պարտադրող չեն: ԵԱՀԿ-ն գործում է հասուն 57 պետությունների կայունության, բարօրության և ժողովրդավարության՝ համընդհանուր արժեքների շուրջ քաղաքական երկխոսության և գործնական աշխատանքների միջոցով՝ հետամուտ բարելավմանը



2,537
անձնակազմ



€142,304,100 բյուջե



57 մասնակից
պետություններ



1 նպատակ՝
անվտանգություն և
համագործակցություն

1994 - Բուդապեշտ
ԵԱՀԿ ԵԱՀԿ

- տարածաշրջանային անվտանգության պայմանագրվածություն
- համագործակցություն
- լայնատարած անդամակցություն
- կոնսենսուսի՝ ընդհանուր համաձայնության սկզբունք
- քաղաքական որոշումներ
- դաշտային առաքելությունների ընդարձակ ցանց

- վաղ ազդարարում
- հակամարտության կանխարգելում
- ճգնաժամի կառավարում
- հետհակամարտային վերականգնում

ԵԱՀԿ-ի ուղղությունների մասին

Ռազմաքաղաքական

ԵԱՀԿ-ի ռազմաքաղաքական ուղղությունը ծգտում է ամրապնդել ռազմական անվտանգությունը՝ խթանելով հրապարակայնությունը, թափանցիկությունն ու համագործակցությունը: ԵԱՀԿ-ն ստեղծել է սպառազինությունների վերահսկողության և վստահության ամրապնդման միջոցառումների՝ աշխարհում ամենազարգացած համակարգը: Լայն առումով այն կենտրոնանում է պաշտպանության ոլորտում բարեփոխումների, ոստիկանության գործունեության, թերթ գեների ու փոքր սպառազինությունների և սովորական գինամթերքի անվտանգ պահեստավորման և ոչնչացման վրա:

Մարդկային

Հարատև անվտանգությունն անհնար է առանց մարդու իրավունքների և իմաստաբար ազատությունների նկատմամբ հարգանքի: ԵԱՀԿ-ն օգնում է իր մասնակից պետություններին կառուցել ժողովրդավարական հաստատություններ, անցկացնել ազատ, արդար և թափանցիկ ընտրություններ, խթանել գեներային հավասարությունը, ապահովել մարդու իրավունքների, մամուլի ազատության, փոքրամասնությունների իրավունքների, օրենքի գերակայության հանդեպ հարգանք, խրախուսել հանդուժողականությունը և խսրականության բացառումը:

Տնտեսական - Բնապահանական

Տնտեսական բարեկեցությունն ու բնապահանական խնդիրները անվտանգության առանցքային գործուներից են: ԵԱՀԿ-ն նպաստում է տնտեսական համագործակցությանը, բնապահանական իրազեկվածությանն ու արդյունավետ կառավարմանը և խթանում ընդհանուր բնական պաշարների օգտագործման շուրջ համագործակցությունը:

ԵԱՀԿ-ի անվտանգությանը վերաբերող բազմաբնույթ գործունեությունը

Մամուլի
ազատություն
և զարգացում

Սպառագի-
նությունների
վերահսկում

Ազգային
փոքրամասնու-
թյունների խնդիրներ

Տնտեսական
գործունեություն

Ընտրու-
թյուններ

Հակամար-
տությունների
կանխարգելում
և լուծում

Կրթություն

Մարդկանց
թռաֆիբիլիգի
դեմ պայքար





ԵԱՀԿ երևանյան գրասենյակի գործունեության հիմնական ուղղությունները



- Ոստիկանության ոլորտում բարեփոխումներ
- Զինված ուժերի ժողովրդավարական վերահսկում

- Կարգավորիչ ոլորտի բարեփոխում
- ՓՄՁ ոլորտի զարգացում
- Մարզերի զարգացում
- Օրիուս կոնվենցիայի կատարում
- «Ծրջակա միջավայր և անվտանգություն» նախաձեռնություն

- Աջակցություն Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակին
- Դատական բարեփոխումներ
- Զրեակատարողական հաստատությունների բարեփոխումներ
- Ազգային փոքրամասնություններ
- Հանրային իրազեկում և կրթություն

ԵՎՐԿ Երևանյան գրասենյակի գործունեության հիմնական ուղղությունները



Արդյունավետ
կառավարում



Ժողովրդա-
վարացում



- Աջակցություն ընտրություններին
- Ազատ հավաքների իրավունք
- Պետական կառավարման համակարգի կարողությունների զարգացում
- Կոռուպցիայի դեմ պայքար

- Մամուլի և տեղեկատվության ազատություն
- Գենդերային հավասարություն
- Երիտասարդություն/Կրթություն
- Միգրացիայի կառավարում և թրաֆիքինգի դեմ պայքար

ԵԱՀԿ Երևանյան գրասենյակի մասին

Գրասենյակի ղեկավար՝ դեսպան Վահրեյ Սորոկին

Անձնակազմ՝ 7 միջազգային 40 տեղի աշխատակից

Բյուջե՝ € 2,862,000

Սունդուլյան 64/1, Երևան 0012

Հեռ.՝ (374 10) 229610/11/12/13

yerevan-am@osce.org

www.osce.org/yerevan

ԵԱՀԿ Երևանյան գրասենյակը հիմնադրվել է ԵԱՀԿ մշտական խորհրդի՝ 1999 թ.-ի հունիսի 22-ին ընդունած որոշմամբ, իսկ սկսել է գործել 2000 թ.-ի փետրվար 16-ից, եթե՛ ԵԱՀԿ-ի և Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարության միջև ստորագրված փոխըմունման հուշագիրը վավերացվեց Հայաստանի Ազգային ժողովի կողմից։ Գրասենյակը ունի ծրագրերի իրականացման ներկայություն Սյունիքում։

Առաքելությունը

Գրասենյակը օգնում է Հայաստանին զարգացնել իր ժողովրդավարական հաստատությունները և ամրապնդել քաղաքացիական հասարակությունը։ Սա ներառում է գործողություններ, որոնք ընդգրկում են այնպիսի տարրեր ոլորտներ, ինչպիսիք են օրենսդրական բարեփոխումները, կոռուպցիայի և թրաֆիքին դեմ պայքարը, ընապահպանական գործունեությունը, մարդու իրավունքների իրազեկման բարձրացումը, լրատվամիջոցների ազատությունը, գեներային հավասարությունը, աշակեցությունը ուսինանությանը և զինված ուժերի բարեփոխումը։

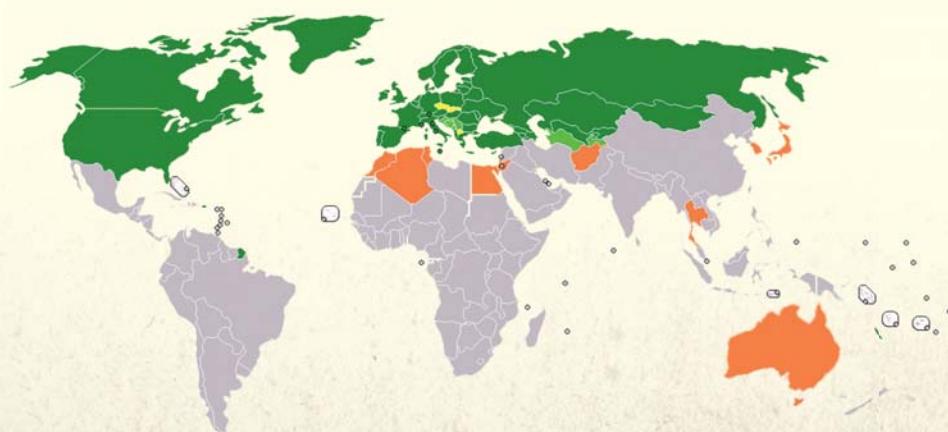


Մասնատը

Գրասենյակը լիազորված է աշակեցել Հայաստանին ԵԱՀԿ սկզբունքների և պարտավորությունների իրականացմանը բոլոր երեք ուղղություններով՝ ԵԱՀԿ գործունեության անվտանգության և կայունության շրջանակներում։ Գրասենյակը համագործակցում է տեղի իշխանությունների, համայստանների, գիտահետազոտական հաստատությունների և ՀԿ ներկայացուցիչների հետ։ Այն աշակեցությունը է տրամադրում ՀՀ կառավարութանը կատարելագործելու պետական մարմինների կարողությունները և խթանում տեղեկատվության փոխանակումը ԵԱՀԿ հաստատությունների ու համապատասխան պետական ատյանների միջև։

ԵՂԻԿ ՄԱՍՆԱԿԻՒ պԵՏՈւթյունները

• Աղրբեշան	• Լատվիա	• Ծվեդիա
• Ալբանիա	• Լիհաստան	• Ծվեցարիա
• Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ	• Լիխտենշտեյն	• Զեխիայի Հանրապետություն
• Անդորրա	• Լիտվա	• Պորտուգալիա
• Ավստրիա	• Լյուքսեմբուրգ	• Ռումինիա
• Բելառուս	• Խորվաթիա	• Ռուսաստանի Դաշնություն
• Բէլգիա	• Կանադա	• Սան Մարինո
• Բունիա և Յեղեգովինա	• Կիպրոս	• Մերքիա
• Բուլղարիա	• Հայաստան	• Սլովակիա
• Գերմանիա	• Հունաստան	• Սլովենիա
• Դանիա	• Հունգարիա	• Սուրբ Վեռու
• Էստոնիա	• Ղազախստան	• Վրաստան
• Թուրքիա	• Ղրղզստան	• Տաջիկստան
• Թուրքմենստան	• Մալթա	• Ուկրաինա
• Իռլանդիա	• Նախկին հարավսլավական Մակեդոնիայի Հանրապետություն	• Ֆինլանդիա
• Իսլանդիա	• Մեծ Բրիտանիա	• Ֆրանսիա
• Իսլանդիա	• Մոլդովա	
• Իսպանիա	• Մոնակո	
• Իտալիա	• Մոնղոլիա	
	• Մոնտենեգրո	
	• Նիդեռլանդներ	
	• Նորվեգիա	



ՀԵՏԱԿՐԹԻՐ ՕՎԱՍՏՐ



Բանակցությունների համար ժնև ժամանած դիվանգետներն ու գործիչները տեղեկացվել եին, որ բանակցությունները տևելու են ընդամենը մի քանի շաբաթ, այնինչ դրանք իրականում ձգվեցին գրեթե երկու տարի:



Եղան մասնակիցներ, ովքեր ամփոփանացան միմյանց հետ ԵԱՀԽ (Եվրոպայում անվտանգության և համագործակցության խորհրդակցություն) բանակցությունների ժամանակահատվածում: Կային նույնիսկ ամուսնություններ Արևելքի և Արևմուտքի պատվիրակների միջև:



Ժնևյան բանակցությունների ընթացքում գրանցվեցին 2,400 հանդիպումներ: 650 պատվիրակներ և քարտուղարական անձնակազմ արտադրեցին 4,660 փաստաթուղթ: Այս փաստաթղթերը, որոնք թարգմանվեցին խորհրդաժողովի վեց լեզուներով, իրենց ծավալով կազմեցին 41 տոռնա կամ 9 միլիոն Էջ: Այս պատճառով բանակցությունների հիմնական ընթացքը պահպանելու խնդիր առաջացավ: Այդ ժամանակ, սակայն, եղավ շրջադարձ. 1975 թ. ամռանը կողմերը հասան կոնսենսուսի, որով թղթերի այդ մեծ կույտն ամփոփվեց մոտ 65 Էջանոց եզրափակիչ ակտում:



Դելսինկյան եզրափակիչ ակտի ստորագրումը լուսաբանում էին 1,110 լրագրողներ, իսկ խորհրդաժողովի անվտանգությունն ապահովում էին 400 զինվորներ և 150 ոստիկաններ:



Եվրոպայում անվտանգության
և համագործակցության
կազմակերպությունը գործում է հանուն
57 պետությունների կայունության,
բարօրության և ժողովրդավարության՝
համընդհանուր արժեքների շուրջ
քաղաքական երկխոսության և
գործնական աշխատանքների միջոցով՝
հետամուտ բարելավմանը:

ԵԱՀԿ

Եվրոպայում անվտանգության և
համագործակցության կազմակերպություն
Երևանյան գրասենյակ